

**БІБЛІОТЕКА
НАУКА
КОМУНІКАЦІЯ**

**ВІД УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ –
ДО УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ**

УДК 02 : 001 : 316.77 : 007] (082)

Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями : матеріали Міжнар. наук. конф. (5–7 жовт. 2021 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2021. 806 с.

Збірник містить матеріали міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями», організованої Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського (5–7 жовтня 2021 р.), в яких висвітлені традиційні та інноваційні напрями у діяльності наукових бібліотек в умовах продукування нового знання.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкриті теоретичні та прикладні аспекти формування, використання, організації доступу до електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки в сучасному веб-середовищі та оптимізації бібліотечної діяльності в умовах продукування нового знання, зокрема: управління бібліотечно-інформаційним комплексом в умовах трансформації наукових комунікацій; технології управління знаннями в науковій бібліотеці; наукова бібліотека в стратегічних комунікаціях глобального інформаційного простору; біографіки та біобібліографії: знанневий ресурс інтелектуального і духовного розвитку українського суспільства; рукописна та архівна спадщина: від рукопису до бази знань; музична культура і музичні фонди бібліотек та архівів в умовах сьогодення; досвід, проблеми та сучасні тенденції функціонування інституту президентства в сучасному інформаційному просторі; тиражування, рефлексії, інтерпретації святого Письма в українській рукописній та друкованій традиції (до 440-ліття виходу друком Острозької Біблії 1581 р.); актуальні проблеми збереження бібліотечних фондів, які становлять культурне надбання України; академічна юдаїка в незалежній Україні (1991–2021): досвід наукових бібліотек.

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам вишів.

Відповідальний за випуск: М. В. Іванова

Редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; В. М. Горовий – д-р іст. наук;
Н. В. Бондар – канд. іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; Т. Ю. Гранчак – д-р наук із соц. комунікацій; Л. В. Івченко – канд. мист.; Т. В. Коваль – канд. іст. наук;
К. В. Лобузін – д-р наук із соц. комунікацій; Л. В. Муха – канд. іст. наук;
В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; О. О. Хамрай – д-р філол. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та інших відомостей.

Затверджено до друку вченою радою Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (протокол № 6 від 08.09.2021 р.)

ISBN 978-966-02-9672-5 (друк.)

ISBN 978-966-02-9673-2(електрон.)

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2021

УДК 8(09)883

Бондарева Олена Євгенівна,

ORCID 0000-0001-7126-452X,

доктор філологічних наук, професор,

головний науковий співробітник,

кафедра української літератури, компаративістики та грінченкознавства,

Інститут філології, Київський університет імені Бориса Грінченка,

Київ, Україна

e-mail: o.bondareva@kubg.edu.ua

ЯК СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДРАМАТУРГІЯ ТРАНСФОРМУЄ БІОГРАФІЧНИЙ КАНОН

Розглянуто новачі у драматургічному масиві сучасної української літератури, присвяченому біографічно реальним постатям історії та культури.

Ключові слова: біографічна драма, біографічний канон, текстові стратегії.

Художня культура – це система не відображення, а моделювання та прогностики багатьох суспільних закономірностей і тенденцій. З огляду на це, аналіз її розвитку важливий для суспільної ідентичності, інтелектуальних перспектив та глобальних процесів.

Біографічна драма завжди була питомою тенденцією української драматургії. Тож сплеск сучасної драматургічної біографіки в Україні не викликає подиву, при тому, що, як наголошує Л. Залеська-Онишкевич, західна драма вже давно розчинила будь-яку біографічну особистість у світі розмитой ідентичності. Тобто, масив сучасної української драматургічної біографіки (п'єси А. Багряної, О.Бейдермана, М. Братана, Я. Верещака, В. Вовк, В. Герасимчука, О.Денисенка, К. Демчук, І. Драча, С. Жадана, Т. Іващенко, В.Клименка (KLIM), О. Клименко, І. Коваль, С. Майданської, О.Миколайчука, О. Муратова, Н. Нежданой, С. Новицької, С. Носаня, С. Олексеюк, О. Очеретного, З. Сагалова, А. Семерякової, Б.Стельмаха, С. Росовецького, В. Фольварочного, Л. Чупіс, Ю.Щербака, Я. Яроша тощо) можна розглядати як специфічне культурне поле, яке не має повноцінних аналогів в інших національних культурах ХХІ століття.

У чому полягає ця специфіка?

1) У наполегливих пошуках українцями власної національної ідентичності. Тут сучасна драма одночасно опрацьовує кілька

стратегій: а) пропонує ревізію біографічного пантеону національних героїв – художній інтерпретації підпадають постаті Степана Бандери, Андрея Шептицького, Івана Мазепи, Петра Калнишевського; б) здійснює розгерметизацію канонічних постатей української літератури – Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, пропонує принципово нові, цікаві для рецепції драматургічні версії їх біографій; в) реалізує ідею про світове українство – тут переосмислюються українські витоки Миколи Гоголя, Антона Чехова, Іллі Рєпіна, Квітки Цісик, Василя Єрошенка.

2) У потребі нового українського героїчного міфу, образ якого сформований на українських версіях національної історії та культури. Тому героями такого міфу стають не лише політичні персоналії (Іван Мазепа, Степан Бандера, Симон Петлюра, Вільгельм фон Габсбург), але й митрополити (Андрей Шептицький), знакові діячі культури (Григорій Сковорода, Михайло Щепкін, Олекса Новаківський, Володимир Винниченко, Лесь Курбас, Володимир Сосюра, Олена Теліга, Олександр Довженко, Василь Стус, Надія Світлична, Іван Миколайчук, Леонід Кисельов, Катерина Білокур).

3) У запеклій боротьбі із традиційним біографічним канonom, який мав подавати головного персонажа як цілісну, унікальну своєю раціональністю постать, що може слугувати еталоном, зразком для наслідування (як-от біографічні герої радянської книжкової серії «Жизнь замечательных людей»). Протестні драматургічні стратегії на цьому полі шукають в якості протагоністів тих, хто інтуїтивно передбачає глобальні світові катаклізми (Франц Кафка, Карел Чапек), розхитує літературні канони (Лі Бо, Ду Фу, Мольєр, Сервантес, Шекспір), знає про власну сексуальну привабливість і вміє на цьому грати (Едіт Піаф, Сара Бернар), наділений психоневрастенічними комплексами (Марк Шагал, Айседора Дункан), визнаний світом, але не в змозі знайти себе у ньому (Паганіні, Бальзак, Хемінгвей).

4) У постмодерному тиражуванні та сегментації протагоністів. Тут існують базові способи: а) внутрішнього роздвоєння одного персонажа (Володимир Сосюра у В. Фольварочного та О. Клименко, Іван Франко у Т. Іващенко та В. Клименка); б) протистояння протагоніста та антагоніста (тексти І. Коваль, Ю. Щербака, О. Миколайчука); в) паралельні біографії у внутрішньо-опозиційній, семіотичній, реінкарнаційній, паралельній, агонально-опозиційній, множинно тиражованій текстових стратегіях (тексти В. Герасимчука,

Т. Іващенко, І. Коваль, О. Миколайчука, Н. Нежданої, З. Сагалова, В.Фольварочного).

5) У сформованій західними блокбастерами надмірній увазі до «поганих хлопців». Наприклад, українських драматургів у контексті переосмислення тоталітарного минулого бентежить образ Гітлера (тексти О. Бейдермана, З. Сагалова), що дає змогу доконструювати та деверифікувати події і тоталітарні реалії, та створювати антиутопічні візії майбутнього.

6) У потужному застосуванні інтертекстуальних та інтерсеміотичних стратегій. Біографічні тексти сучасних п'єс рясніють цитатами, культурними відсилками, діалогами текстів та контекстів. З одного боку – вони вдало виконують ознайомчо-презентаційну функцію для непідготовлених реципієнтів, з другого – провокують обізнаних читачів / глядачів відчитувати приховані смисли.

7) Зрештою – в увазі до біографіки як до кредо життя і творчості, здатного конструювати власне мистецьке покликання. Тут можна взяти за приклад біографічну драматургічну творчість Валерія Герасимчука та його 25 текстів біографічних п'єс. 14 із них об'єднані у великий біографічний роман у драмах. Цей досвід засвідчує бажання сучасних українських драматургів не лише експериментувати, але й підходити ґрунтовно до біографічних постатей, бути одночасно не лише митцями, а й істориками, соціальними філософами, культурологами, та впливати на формування суспільно значущих цінностей.

Як бачимо, сучасні українські драматурги роблять відчутний внесок у розвиток біографіки як потужного імпаکت-фактору для формування сучасної національної та культурної ідентичності, а також допомагають сучасній українській культурі вибудувувати власні привабливі вектори розвитку та унікальності в світі.

UDC 8(09)883

Olena Bondareva,

ORCID 0000-0001-7126-452X,

doctor of Philology, Professor, Chief Research,

Department of Ukrainian Literature,

Comparative Studies and Grinchenko Studies,

Institute of Philology, Borys Grinchenko Kyiv University,

Kyiv, Ukraine

e-mail: o.bondareva@kubg.edu.ua